

Zajímají mě lidské vztahy

Rozhovor s Jiřím Hájičkem

Jiří Hájiček (1967) pracuje jako úředník v bance, protože by se psaním neuzivil, ačkoliv vydal několik knížek prozaických – románů i povídek (*Selský baroko*, *Snídaně na refýži*, *Zloději zelených koní*, *Dřevěný nůž* aj.), novelu *Fotbalové deníky* jako významný kus životní pouti, v níž je řízen dívkou a svým způsobem osudově, a konečně román *Rybí krev* (vydal Host), který se v anketě *Lidových novin* Kniha roku 2012 ocitl na 5. až 7. místě.

Všude se píše, že jste se narodil v Budějovicích a přitom píšete o venkově?

Já se opravdu narodil v Budějovicích, ale až do mých devíti let jsme bydleli ve vesnici Purkarec. A za ta léta na vsi toho takový kluk hodně odžije a procítí, zanechá to stopy a otisky. Sice jsem se narodil až po násilném združenství, ale něco jsem se o tom později dozvěděl, i když lidé o padesátých letech moc nemluvili, měli z toho trauma. Tenkrát se život na vesnici obrátil naruby, protože přestali existovat sedláci a chalupníci, jak je líčili naši autoři, především Rais nebo Baar. Ale o to jsem se začal zajímat až mnohem později.

Na první pohled píšete málo dramaticky, jako by se zlo nedalo oddělit od dobra, a navíc, jako byste fotoaparát pořízoval jednotlivé scény a záběry...

Zajímají mě především lidské vztahy, které zasahují daleko do minulosti, proto si také myslím, že je zapotřebí zkoumat genealogii rodů v archivech a kronikách. Pustil jsem se i do genealogie našeho rodu a zjistil jsem, že tu byly dvě větve a ta jedna odjela koncem devatenáctého století do Ameriky, kdežto my jsme zůstali v jižních Čechách na vesnici. A já bych se chtěl dozvědět, jestli a jak ty dvě větve spolu souvisejí.

Jste tedy v těch příbězích také přítomen alespoň v jejich lyrickém, zadním plánu?

Bez toho by to asi nešlo. Možná proto jsem šel na Vysokou školu zemědělskou a po absolutoriu jsem na vesnici pracoval několik let jako technik. A i naší rodiny z matčiny strany se týkala likvidace některých vesnic, odkud se lidé museli vystěhovat kvůli výstavbě Temelína. Tehdy posílali hlavně ti vystěhovávající petice Husákovi a Štrougalovi, aby se Temelín nestavěl, ale z žádné strany nedostali odpověď. I vesnice, kde bydlel můj dědeček s babičkou, byla zatopena, a jejich domek byl poslední, před nímž se voda měla zastavit.

Vaši hrdinové, i když to vlastně žádní velcí hrdinové nebyli, si v podstatě nekladou otázky po smyslu života, oni spíš musí bojovat za své životy, jako by se jejich malé dějiny bránily těm velkým?

Myslím si, že každý z nás žije svůj život nejen podle své vůle, ale podle situace, do jaké je vržen. Dnes se vesnický život prakticky neliší od měšťanského, snad jen tím, že lidé na vesnici pěstují hospodářská zvířata, ale jejich životní rytmus je vlastně stejný, jako by nezávisel na tom, jestli je jaro, léto, podzim nebo zima. Přitom boj, který odjakživa patřil k základu života, jako by se omezil na boj v lidských vztazích, které mě proto také nejvíce zajímají.

V povídce *Válečný zpravodaj* je příběh irského fotografa, který byl ve válce v bývalé Jugoslávii a nafotil tam hrůzné věci, a příběh vypravěče, který byl odměněn za reportáž o tom, za jak nelidských podmínek se převážejí živá zvířata po Evropě. Ale nakonec, ta láska a svoboda, kterou napíše Ir anglicky na roletu, zmizí a svět zůstane stejný?

Je to tak, vezměte si třeba knihu *Rybí krev*, všechno se odehraje mezi lidmi, bratry a sestrami, matkami a otci, přáteli a nepřáteli, mezi vítězi a oběťmi, ale to nejdůležitější je, že se to týká jednotlivých lidí, kteří se trápí, radují, mají své záliby, vzájemně se pomlouvají, ale i milují, a nakonec, jak je vidět po několika letech, se to uklidní. Zůstává jen pocit nespravedlnosti, ale nikdo si nepřipustí, že to je všechno marnost. Ti lidé prostě obyčejně žijí.

Myslíte si, že v těch prostých lidech je velikost právě v tom, že se dokáží vyrovnat s tím, jak žijí, jak musí žít třeba na sídlišti, ačkoliv celý život bydleli ve své chalupě?

Já bych byl nerad, aby to vyznělo jako rezignace, je v tom moudrost, jistá nevyhnutelnost a řekl bych kus té osudovosti. Samozřejmě nechci kopírovat skutečnost, ale rád bych vyjádřil tu obyčejnost lidského života. Nežijeme v antické tragédii, ačkoliv tam šlo o předurčený osud především. Hanka v *Rybí krvi* žila mnoho let v cizině, naposled v Holandsku, odkud přijíždí na měsíc domů na prázdniny, ale na jejím chování to vůbec není znát, jako by odtud nikdy neodjela. Myslím si, že člověk má v sobě pevné rodné kořeny a ty nás určují nejvíce.

Říkal jste, že v podstatě rozlišujete světoběžníky a pecivály. Ke kterému druhu se počítáte vy?

Rozhodně k peciválům. Proto také můžu sedět v bance a starat se o devizové obchody a pak doma u počítače vymýšlet příběhy, které musím mít rozmyšlené, dokonce si píšu rovnou do počítače jednotlivé nápady i celkovou strukturu. Je to práce vlastně racionální a takový je i můj popis citů.

Chtěla bych ovšem připomenout, že vaše líčení přírody a celkové atmosféry je při vši racionalitě velice lyrické. Souvisí to zřejmě s vaší povahou, se způsobem, jak mluvíte, logicky, tiše, ne dramaticky. Neumím si představit, že byste se rozčiloval?

To víte, navenek nic a všechno hárá v nitru. Ale musím říct, že mě baví psaní, nejdřív to napíšu nahrubo, tak to dělal třeba Hrabal, který mě dost ovlivnil, a pak si s tím textem hraju. Třeba *Rybí krev* jsme krátili a dodělávali s redaktoři v Hostu celý rok.

Ve svých příbězích hodně používáte dialogů – chcete tak napomoci intelektuální práci čtenáře?

Dialogy dodávají textu spád, zrychlují děje, jsou to zlomové momenty. Konečně i náš život probíhá nejčastěji v dialozích, jimi se dere nitro na povrch.

Máte v hlavě už nějaký další námět na příběh?

Zatím ne, teď momentálně přemýšlím o sloupcích, které na kulturní témata píšu do *Hospodářských novin*.

Přináší vám nějaké nápady také vaše žena?

Ne, ona dělá svou vlastní tvůrčí práci, má oděvní studio a vymýšlí modely. Je ohromně zajímavé pozorovat, jak to vzniká pod rukama.

MILENA NYKLOVÁ (foto: z archivu J. Hájička)

